

Zmagoslavje outsiderjev

Učene ženske Je občinstvo naveličano agitk, teznega gledališča, artificialne provokacije, plakativnega moraliziranja, vzvišenega branja levitov?

O katerih gledaliških predstavah se je letos največ govorilo? Nedvomno o projektu *Naše nasilje in vaše nasilje* režiserja Oliverja Frlića, ob katerem so polemike presegle slovenski prostor, *Kralju Ubuju* Jerneja Lorencija, avtorskem projektu *Republika Slovenija* ter Pandurjevem *Faustu*.

PETER RAK

Če (zelo) poenostavim, je osrednje zanimanje veljalo manifestativnim družbenim in političnim angažmajem, naj so to bile groteskne, ironične, didaktične, nihilistične ali prostaške različice nekakšna dokudrama in velika spektakelska forma. In vendar je doživela veliko zmagoslavje relativno skromna, skoraj komorna predstava, koprodukcija dveh gledališč, ki le redko ali nikoli ne posežeta po najvišjih priznanjih in nagradah. Skratka, slavile so *Učene ženske* v koprodukciji SLG Celje in MgP v režiji Jerneja Lorencija, ki jim je pripadla tudi Borštnikova nagrada za najboljšo uprizoritev.

Bi lahko iz tega izpeljali sklep, da je občinstvo naveličano agitk, teznega gledališča, artificialne provokacije, plakativnega moraliziranja, vzvišenega branja levitov? Morda, čeprav tudi *Učene ženske* niso postavljene v sterilno prazen prostor, saj prav tako korespondirajo z družbenim in s tem tudi političnim. Vendar je strategija veliko bolj domiselna in subtilna, v ozadju je predvsem jasno artikularna premisa, da so lahko določena sporočila učinkovita le,

če nagovarjajo gledalca izrazito osebno oziroma kar intimno.

Svet pač ni ostro razdeljen na zlobno elito in brezpravno večino, strukture so veliko bolj zapletene in prepletene, vsi mi in tudi umetnost ter gledališče v določeni meri kolaboriramo s sistemom. Da bi se to spremenilo, ni dovolj zgolj kričanje in neredko tudi zmerjanje, ker je to pač modno, na kar je v nedavnem intervjuju opozoril tudi režiser Aleksandar Popovski, ki je poudaril, da se mnogi ne zavedajo, da so gledalci predvsem prijatelji gledaliških ustvarjalcev in ne njihova tarča.

Kakorkoli, *Učene ženske* presegajo tudi danes popularno arbitrarno cefranje izvirnika, saj je tukaj Molièrov tekst zgolj »izgovor« za na novo koncipirano dramsko delo, ki bi ga lahko opisali kot zelo natančno strukturirano improvizacijo. Ta funkcionira sijajno, pa naj so to že stoletja nespremenjene človeške zadrege, zablode in dileme ali razkrivanje navidezne kultiviranosti, afektiranosti, postavljaštva in ekshibicionizma.

Predvsem pa premore izjemen čustveni naboj. Tako emotivnega dogajanja na odru že dolgo nismo videli, in to povsem brez solzavosti in patetike. To je protagonistom – posebno velja izpostaviti Pio Zemljic in Gregorja Zorca – uspelo doseči, ne da bi posegli po posebnih receptih demediatizacije ali umetnega preseganja zaprtega teatarskega diegetičnega univerzuma, zgolj s spontananim, skoraj neopazno fingiranim družabnim večerom, ki se je »po naključju« odvijal v gledališki dvorani.

Učene ženske so tako dvojna

lekcija. Gledališče ni in ne more biti politični poligon, ker je to v najslabšem primeru agitprop, v najboljšem pa jalov simulaker. Po drugi strani predstavlja sestop iz domišljave pozicije vseveda, ki nastopa s pozicije nezmotljivega arbitra. Vloga umetnosti je nedvomno pomembna, nikakor pa ni vsemogočna. Če ji uspe narediti majhen premik, ki se ne odraža zgolj v medijski odmevnosti, temveč tudi in predvsem v glalah in srcih posameznika, je to že velik uspeh. In *Učenim ženskam* je uspelo še precej več.

Jernej Lorenci, ta hip najprodornejši gledališki režiser pri nas

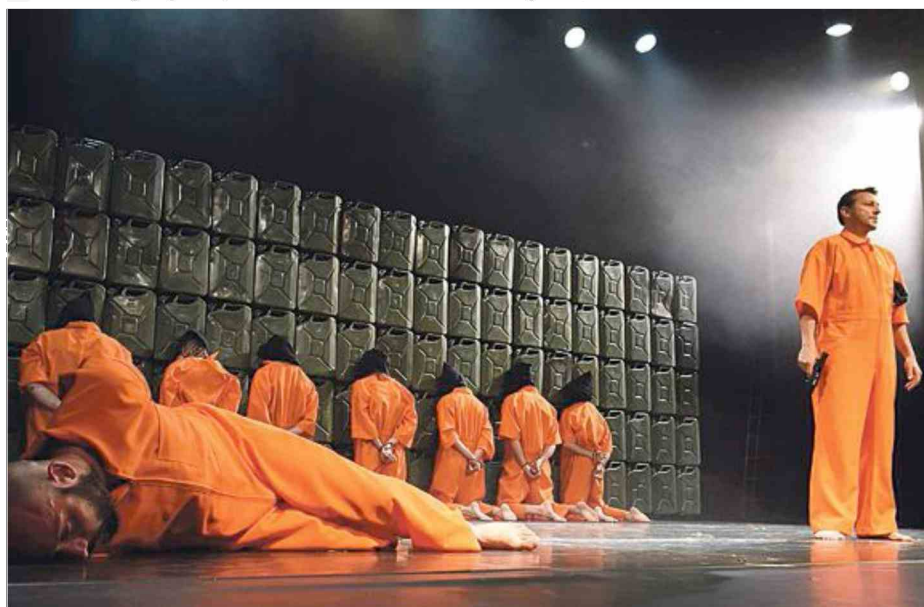
Borštnikova nagrada za najboljšo uprizoritev *Učene ženske* v režiji Jerneja Lorencija FOTOGRAFIJE ARHIV PRIREDITELJEV, DOKUMENTACIJA DELA

Kralj Ubu v ljubljanski Drami

Balet *Peer Gynt* je odprl Festival Borštnikovo srečanje.

Naše nasilje in vaše nasilje režiserja Oliverja Frlića v SMG

Pandurjevega *Fausta* čakajo še najmanj tri leta globalnega življenja.